

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΣΕΤΕΚ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Το ΕΣΕΤΕΚ, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, δηλαδή της παρακολούθησης του ερευνητικού έργου και του ερευνητικού αποτελέσματος στη χώρα, θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή των Καθηγητών και των Ερευνητών στα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα στο ζήτημα της δημοσίευσης στα λεγόμενα “predatory” περιοδικά και αντίστοιχους εκδοτικούς οίκους. Είναι ένα φαινόμενο που λαμβάνει διαστάσεις διεθνώς αλλά και στη χώρα μας.

Τα περιοδικά αυτά είναι περιοδικά Ανοικτής Πρόσβασης τα οποία χρεώνουν τον συγγραφέα για τη δημοσίευση του άρθρου του χωρίς να εξασφαλίζουν σοβαρή αξιολόγηση από τους σχετικούς επιστήμονες (peer review).

Τα περιοδικά Ανοικτής Πρόσβασης είναι μία κατάκτηση στον ερευνητικό χώρο. Από τις αρχές του 21^{ου} αιώνα, χάρις και στις εξελίξεις στην τεχνολογία, καθηγητές, ερευνητές, ερευνητικοί φορείς, ιδρύματα και χρηματοδοτικοί οργανισμοί εργάστηκαν για την καθιέρωση διαδικασιών που θα εξασφάλιζαν τη μεγαλύτερη πρόσβαση και διάδοση του ερευνητικού έργου χωρίς το μεγάλο κόστος που επιβάλλουν μεγάλοι εκδοτικοί οργανισμοί. Η Ανοικτή Πρόσβαση, όπως αναφέρει Οδηγία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Έρευνα και την Καινοτομία του Ιουλίου 2016, «προσφέρει τη δυνατότητα βελτίωσης της επιστημονικής έρευνας (μέσω της βελτίωσης της αναπαραγωγιμότητας), καθιστά μετόχους τους πολίτες και την κοινωνία και επιταχύνει την καινοτομία». Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι χρηματοδοτικοί φορείς που διαθέτει, όπως και άλλοι φορείς ανά τον κόσμο, έχουν δεσμευθεί ώστε η έρευνα που χρηματοδοτούν να δημοσιεύεται σε περιοδικά Ανοικτής Πρόσβασης και γι’ αυτόν τον λόγο οι χρηματοδοτήσεις καλύπτουν και αυτό το κόστος.

Παράπλευρη, προβληματική συνέπεια των εξελίξεων σχετικά με την Ανοικτή Πρόσβαση στην έρευνα είναι η δημιουργία διαδικτυακών περιοδικών, σαφώς κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία εκμεταλλεύονται τη ζήτηση για περιοδικά Ανοικτής Πρόσβασης χωρίς να εξασφαλίζουν το απαραίτητο peer review και χωρίς να διαθέτουν έγκυρη επιστημονική επιτροπή η οποία θα εγγυάται την ποιότητα του περιοδικού και των δημοσιεύσεων. Χρησιμοποιούν μάλιστα τίτλους που είναι παραπλήσιοι έγκυρων περιοδικών για να μπορούν ευκολότερα να παραπλανήσουν. Το ίδιο ισχύει, δυστυχώς, και για κάποια περιοδικά μη Ανοικτής Πρόσβασης. Ωστόσο, τα επιστημονικά περιοδικά υπάρχουν, τόσο για να διαδίδουν τα ερευνητικά αποτελέσματα που παράγονται, όσο και για να πιστοποιούν την ποιότητά τους. Ο ρόλος τους είναι, μεταξύ άλλων, να περιφρουρούν την αξιοπιστία του ερευνητικού έργου και της ερευνητικής κοινότητας.

Σε πολλές χώρες, και στην Ελλάδα, λόγω της πίεσης για διεθνείς δημοσιεύσεις, παρατηρείται το φαινόμενο ερευνητές να αναζητούν αυτά τα περιοδικά χαμηλών απαιτήσεων για να δημοσιεύσουν το έργο τους, καταβάλλοντας μάλιστα οι ίδιοι, από ίδιους πόρους, το κόστος της Ανοικτής Πρόσβασης. Αυτό έχει ως συνέπεια να υιοθετούνται χαμηλά κριτήρια ποιότητας για την παραγωγή και δημοσίευση ερευνητικού έργου. Επιπλέον, το έργο αυτό, λόγω του τρόπου και του τόπου στον οποίο δημοσιεύεται, έχει

μικρή έως ανύπαρκτη αναγνωσιμότητα, ενώ είναι συχνό το φαινόμενο, τα περιοδικά αυτά να μην μπορούν να εξασφαλίσουν τη διατήρηση ηλεκτρονικών αρχείων παλαιών ετών με αποτέλεσμα, το δημοσιευμένο έργο να χάνεται.

Δεδομένων όλων αυτών, το ΕΣΕΤΕΚ θα ήθελε να καλέσει Καθηγητές και Ερευνητές να αποφεύγουν τη δημοσίευση ερευνητικού έργου τους σε περιοδικά που δεν εξασφαλίζουν ακαδημαϊκά κριτήρια ποιότητας περιεχομένου. Να επιδιώκουν τη δημοσίευση του έργου τους σε επιστημονικά περιοδικά που αναγνωρίζονται από έγκυρους φορείς των επιμέρους επιστημονικών κλάδων, όπως ενδεικτικά οι Scopus και Web of Science. Θα ήθελε επίσης να καλέσει τα νέα ηλεκτρονικά περιοδικά που δημιουργούνται στη χώρα μας, να συγκροτούν εκδοτική ομάδα και επιστημονική επιτροπή εγνωσμένου ακαδημαϊκού κύρους που θα ακολουθεί τις διεθνείς πρακτικές έγκυρων επιστημονικών περιοδικών. Επίσης, να καλέσει οργανισμούς και επιτροπές αξιολόγησης να μην δίνουν βαρύτητα σε δημοσιεύσεις τέτοιας ποιότητας ή σε αυτο-εκδόσεις μονογραφιών. Άλλωστε, πληρωμένες δημοσιεύσεις σε περιοδικά ή σε εκδοτικούς οίκους χωρίς κριτές δεν πληρούν τις προδιαγραφές που θέτουν οι νόμοι για εκλογές Ερευνητών και Καθηγητών (ν. 4310/2014, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τον ν. 4386/2016 και ν. 4521/2018) ενώ είναι εύλογο να θεωρούνται αυτο-εκδόσεις και να εξαιρούνται από την αξιολόγηση, όπως προβλέπει ο ν. 4521/2018, άρθρο 9 για την εκλογή μελών ΔΕΠ των ΑΕΙ. Ένα επιπλέον μέτρο που θα μπορούσε να ληφθεί είναι να ζητούνται —όπου δεν γίνεται ήδη—, και να αξιολογούνται, όχι μόνο οι τίτλοι των δημοσιεύσεων αλλά και οι ίδιες οι εργασίες. Τέλος, θα ήθελε να καλέσει τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα να ενημερώσουν τους Καθηγητές και Ερευνητές για το φαινόμενο αυτών των χαμηλής ποιότητας περιοδικών, επισημαίνοντας συγχρόνως τους τρόπους με τους οποίους μπορεί κανείς να τα εντοπίσει ώστε να αποφεύγεται η παραπλάνηση.